

TRACTU TEMPORIS

LUDZIE - REGIONY - FAKTY

TRACTU TEMPORIS LUDZIE - REGIONY - FAKTY

KSIĘGA DEDYKOWANA
DR HAB. PROF. UŁ TADEUSZOWI NOWAKOWI

POD REDAKCJĄ
TADEUSZA GRABARCZYKA
ANNY KOWALSKIEJ-PIETRZAK

ŁÓDŹ-WIELUŃ 2017

Biblioteka Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego, tom XXV
Dwudziesta siódma publikacja Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego

REDAKCJA

Tadeusz Grabarczyk, Anna Kowalska-Pietrzak
Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny
Katedra Historii Średniowiecznej
90-219 Łódź, ul. A. Kamińskiego 27a
tadeuszgrabarczyk@gmail.com
aniakp@interia.pl

RECENZENT

Piotr Strzyż

SKŁAD KOMPUTEROWY

Tomasz Pietras

PROJEKT OKŁADKI

Rafał Bogusławski

© Copyright by Authors, Łódź–Wieluń 2017

Wydane przez Wieluńskie Towarzystwo Naukowe

Publikacja dofinansowana przez
Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. Ark. druk. 12

ISBN 978-83-940074-6-1

Wieluńskie Towarzystwo Naukowe
pl. Kazimierza Wielkiego 2
98-300 Wieluń
tel.: +48 43 886 02 75
e-mail: wtn.wielun@wp.pl
<http://wtm.wielun.glt.pl>

Profesor Tadeusz Nowak

MYROSLAV VOLOSHCHUK*

W KWESTII OBECNOŚCI
RUSINÓW NA DWORZE
KSIĘŻNEJ GRZYMISŁAWY
- WDOWY (1227-1258) PO KSIĘCIU
KRAKOWSKO-SANDOMIERSKIM
LESZKU BIAŁYM**

O d czasu przyjęcia chrztu dynastia Rurykowiczów, podporządkując sobie po kolei cały szereg słowiańskich *gentes* pomiędzy Karpatami na zachodzie i Wołgą na wschodzie oraz od Nowogrodu na północy do wybrzeża czarnomorskiego na południu, wiązała się poprzez związki małżeńskie z dynastiami z sąsiednich państw. W okresie X-XIV w. wiele książniczek wyjechało do Europy Zachodniej. O dziejach niektórych pozostało nieco świadectw pisemnych. Do połowy XIV w. najwięcej wiemy o losach i otoczeniu trzech z nich: Annie Jarosławównie, córce księcia kijowskiego Jarosława Włodzimierzowicza, zwanego Mądrym, królowej Francji (1051-1060); Grzymisławie Jarosławównie, córce nowogrodzkiego księcia Jarosława Włodzimierzowicza, księżnej

* Zakład Historii Powszechnej, Wydział Historii, Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych, Przykarpacki Uniwersytet Narodowy im. Wasylija Stefanyka w Iwano-Frankiwsku, Ukraina.

** Przygotowanie artykułu umożliwił mi pobyt stypendialny w ramach programu Erasmus Mundus (Ianus II) na Uniwersytecie Łódzkim (Polska, 2015-2016).

krakowsko-sandomierskiej (od 1208/1209–1211 do 1227) oraz Kunegundzie Rościszławównie, córce księcia halickiego Roścysława Michajłowicza, królowej Czech (1261–1278). Niektóre z nich doczekały się monografii¹ lub wydawnictw źródłowych zawierających dokumenty ilustrujące ich dzieje².

Według badań prowadzonych od XIX w., w różnych krajach, w XI–XIV w. doszło do zawarcia następujących związków rusko-polskich³:

1. Konkubinat Predsławy z Bolesławem Chrobrym (1018–?)
2. Kazimierz Odnowiciel i Dobroniega-Maria Włodzimierzówna lub Jarosławówna (ok. 1041–1058)⁴
3. Bolesław II Śmiały i Wyszesława Swiatosławówna (1067?–1089?)
4. Mieszko, syn Bolesława Śmiałego i *Ruthena puella* – być może Eudoksja Izjasławówna (1088–1089)
5. Bolesław III Krzywousty i Zbysława Światopełkówna (1102/1103 – do 1114)

¹ A. Caix de Saint-Aymour, *Anne de Russie, reine de France et comtesse de Valois au XIe siècle*, Paris 1896, deuxième édition, s. 117; R. Hallu, *Anne de Kiev, reine de France*, Rome 1973, s. 247; P. Dolorme, *Anne de Kiev. Épouse d'Henri 1er mère de Philippe 1er*, [w:] *Histoire des Reines de France*, Paris 2015, s. 272.

² A. Labanoff de Rostoff, *Recueil de pièces historiques sur la reine Anne ou Agnès épouse de Henri 1er, roi de France, et fille de Jaroslav 1er, grand-duc de Russie*, Paris 1825, s. 60; B. Mendl, *Listy královny Kunhuty králi Přemyslovi*, Praha 1997, s. 55.

³ O. Balzer, *Genealogia Piastów*, Kraków 2005, s. 161–162, 164, 220, 283, 295, 478, 581–583, 602–606, 759–760; K. Jasiński, *Księżna dobrzyńska Anastazja i jej regencja*, [w:] *Ojczyzna bliższa i dalsza. Studia historyczne ofiarowane Feliksowi Kurylowi w sześćdziesiątą rocznicę urodzin*, red. J. Chrobaczyński, A. Jureczko, M. Śliwa, Kraków 1993, s. 425–433; idem, *Rodowód Piastów małopolskich i kujawskich*, red. M. Górny, Poznań–Wrocław 2001, s. 29, 36–37, 67–70, 99–104, 130–132; idem, *Rodowód Piastów śląskich. Piastowie wrocławscy, legnicko-brzescy, świdniccy, ziebiccy, głogowscy, żagańscy, oleśniccy, opolscy, cieszyńscy i oświęcimscy*, Kraków 2007, s. 63; idem, *Rodowód pierwszych Piastów*, Poznań 2004, s. 139, 181, 189, 229, 233, 241–242; J. Tęgowski, *Kontakty rodzinne dynastów polskich i ruskich w średniowieczu*, [w:] *Miedzy soba. Szkice historyczne polsko-ukraińskie*, red. T. Chynczewska-Hennel, N. Jakowenko, Lublin 2000, s. 7–36; A. Назаренко, *Древняя Русь на международных путях: Междисциплинарные очерки культурных, торговых, политических связей IX–XII вв.*, Москва 2001, s. 547–548, 563, 565, 581; D. Dąbrowski, *Rodowód Romanowiczów książąt halicko-wołyńskich*, Poznań–Wrocław 2002, s. 217–226, 232–240, 243; idem, *Dwa ruskie małżeństwa Leszka Białego. Karta z dziejów Rusi halicko-wołyńskiej i stosunków polsko-ruskich w początkach XIII wieku*, „Roczniki Historyczne” 2006, R. 72, s. 78, 85, 91; idem, *Genealogia Mściśławowiczów. Pierwsze pokolenie (do połowy XIV wieku)*, Kraków 2008, s. 202, 207, 319–320, 380, 389–399, 588, 621, 656–669, 780; Л.В. Войтович, *Княжа доба на Русі: портрети еліти, Біла Церква, „Видавець Олександр Пшонківський”* 2006, s. 272–273, 350, 357–358, 411, 469, 501, 506–507, 523; G. Pac, *Kobiety w dynastii Piastów. Rola społeczna Piastowskich żon i córek do połowy XII wieku – studium porównawcze*, Toruń 2013, s. 185–186; Д. Домбровский, *Генеалогия Мстиславичей. Первое поколение (до начала XIV в.)*. Издание исправленное и дополненное, Санкт-Петербург 2015, s. 344–348, 379–384, 412–422, 642–648, 681–695, 715–725, 729–731, 742 i in.

⁴ Okres małżeństwa.

6. Bolesław IV Kędzierzawy i Wierzchosława Wsiewołodówna (1136–1150/1167)
7. Bolesław Wysoki i Zwinisława Wsiewołodówna (1142–1163)
8. Mieszko III Stary i Eudoksja Izjasławówna, może Jurijówna (1151–1154/1158–1159 – po 1198)
9. Odon, syn Mieszka Starego i NN, córka Jarosława Włodzimierowicza lub Włodzimierza Jarosławowicza (do 1184/1187–?)
10. Konrad książę mazowiecki i Agafia Światosławówna (1207–1208/1209–1247)
11. Leszek Biały i NN, córka Ingwara (1207–1208)
12. Leszek Biały i Grzymisława Jarosławówna (1208/1209–1211–1227)
13. Bolesław Konradowic i Anastazja Aleksandrówna (do 1245–1248)
14. Siemowit Konradowic i Perejasława (Danilówna?) (1251/1255–1262)
15. Leszek Czarny i Gryfina Rościsławówna (1265–1271/1274)
16. Kazimierz bytomski i Helena Lwówna (1278–1312)
17. Siemowit Kazimierzowic i Anastazja Lwówna (1296/1300–1312)
18. Trojden i Maria Jurijewna (1309–1341)

Wyżej wymienionych zostało 18 księżniczek. Spośród najwięcej wiemy o Grzymisławie, która spędziła życie na krakowsko-sandomierskim dworze swego męża Leszka Białego, a później swego syna Bolesława Wstydliviego. Jednak jej pochodzenie oraz okoliczności zamążpójścia do dziś są dość tajemnicze i mocno dyskutowane.

Według starszej historiografii, opartej na wiadomości *Latopisu halicko-wołyńskiego*, jako ojca Grzymisławy traktowano łuckiego władcę Ingwara Jarosławowicia († 1220) z rodu wołyńskich Mściśławowiczów: *потом же съде Инъгваръ . в Володимиръ . под оу него Лестъко дщерь . и поусту*⁵. Wersja została zaakceptowana przez Wojciecha Zabłockiego, autora książki o Grzymisławie⁶.

Natomiast inne imię ojca księżniczki wymienił w XV w. Jan Długosz:

*Itaque ex consiliariorum sententia Lesthko Albus virginem et genere et moribus formaque ingenuam Grzymyslawam, filiam Iaroslai ducis Russie, accipit in uxorem*⁷.

⁵ *Ипатьевская летопись*, [w:] ПСРЛ, Москва 2001, t. 2, изд. 2, kol. 720.

⁶ W. Zabłocki, *Grzymisława Ingwarówna, księżna krakowsko-sandomierska*, Kraków 2012, s. 181.

⁷ Joannes Dlugossii, *Annales seu Cronicae incliti regni Poloniae In 12 libros*, red. Z. Kozłowska-Budkowa i in., Warszawa 1973, lib. 5–6, s. 232; Zob. też: Н.И. Щавле-

Zdaniem Dariusza Dąbrowskiego ojcem drugiej żony Leszka Białego był nowogrodzki książę Jarosław Włodzimierzowic (ok. 1155/1165–1205/1209), raczej nieżyjący już w czasie zamążpójścia córki. Ślub odbył się między 1208/1209 a końcem 1211 r. Daty te wynikają z wyliczeń dotyczących zerwania przez Leszka poprzedniego małżeństwa, z córką księcia Ingwara. Ojciec narzeczonej był wnukiem wielkiego księcia kijowskiego Mściśława Włodzimierzowicza (1076–1132), posiadający w latach 1181/1182–1199 tron nowogrodzki oraz toczący okresowo walki z Rurykowiczami suzdalskimi i czernihowskimi. Ostatnia wzmianka o księciu, jako jeszcze żyjącym, odnotowana została w latopisie w 1207 r.⁸

Okoliczności zawarcia związku małżeńskiego Leszka z Grzymisławą opisane są lakonicznie, tylko i wyłącznie przez Jana Długosza w XV w. Do chwili zamordowania jej męża, pod koniec 1227 r. w Marcinkowie niedaleko Gąsawy, o losach księżnej krakowskiej niemal nic nie wiadomo. Ale dzięki jej politycznej aktywności oraz materiałowi dokumentalnemu powstałemu po 1227 r., możemy dość dobrze naszkicować jej wizerunek jako kobiety-regenta.

Grzymisława jest odnotowana w polskich źródłach, zwłaszcza w dokumentach, częściej niż inne Rurykowiczówny wydane za mąż za książąt piastowskich w XI–XIV w. Moim zdaniem jest ona odnotowywana także częściej niż księżęce małżonki pochodzące z innych krajów niż Ruś. Dlatego o otoczeniu wdowy po Leszku Białym wiemy więcej niż na przykład o otoczeniu Agafii Światosławówny († po 1248) i Gryfiny Rościśławówny († 1305–1309)⁹. Wiarygodna rekonstrukcja ruskiego otoczenia Grzymisławy rysuje się więc dość obiecująco. Wdowa przeżyła swego męża o ponad 30 lat, pozostając opiekunką małoletniego syna Bolesława (*Boleslaus Pudicus*, 1226–1279) do 1243 r. Zmarła zaś 1258 r., może 8 listopada¹⁰.

Główny problem z odtworzeniem ewentualnego ruskiego otoczenia Grzymisławy polega na ustaleniu, skąd wywodziła się księżna, kim byli jej

лева, Древняя Русь в „Польской истории” Яна Длугоша (книги I–VI): текст, перевод, комментарии, Москва 2004, s. 361.

⁸ Лаврентьевская летопись, [w:] М. ПСРЛ „Языки славянской культуры” 2001, t. 1, s. 429. D. Dąbrowski jednak datuje ostatnie wzmianki o tym księciu na 1205/1206 r. uważając, że ten zmarł ok. 1208 r. (zob. D. Dąbrowski, *Dwa ruskie małżeństwa Leszka Białego*, s. 85; i d e m, *Genealogia Mściśławowiczów*, s. 588; i d e m, *Генеалогия Мстиславичей*, s. 644–645, 647).

⁹ *Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae gentium que finiti matum historiam illustrantia* (dalej: VMPL), wyd. A. Theinert, t. 1: *ab Honorio pp. III. usque ad Gregorium pp. XII. 1217–1409*, Romae 1860, s. 62, 430.

¹⁰ D. Dąbrowski, *Genealogia Mściśławowiczów*, s. 621; K. Jasiński, *Rodowód Piastów małopolskich*, s. 29. Zaakceptował tą datę też D. Dąbrowski (zob. Д. Домбровский, *Генеалогия Мстиславичей*, s. 648).

rodzice i skąd pochodziła jej matka, która zapewne nadała córce imię przy narodzinach. Jak dowodzą ostatnie szczegółowe rozważania D. Dąbrowskiego na ten temat, nie jest łatwo ustalić pochodzenie domniemanej teściowej, a nawet dwóch, księcia Leszka Białego. Pochodziły one od linii Ingwara Jarosławowicia czy Jarosława Włodzimierzowicza. W biografii Ingwara czytamy: *Ingwar był z pewnością żonaty, trudno jednak stwierdzić ile razy i z kim*¹¹. Natomiast przy rekonstrukcji małżeństwa księcia Jarosława praca historyka przyniosła lepsze efekty. Badacz udowodnił, że żony Jarosława Włodzimierzowicza oraz Wsiewołoda Wielkie Gniazdo (1154–1212) z Suzdała były siostrami. W Nowogrodzkim Pierwszym latopisie jako ostatnia wymieniona została *Мария Всеволожа Шварновна, дщи князя Чешьского*¹². „Czeski trop” tego związku małżeńskiego potrzebuje chyba jeszcze uzupełnienia, ale – według D. Dąbrowskiego – pewne jest, że żona księcia Jarosława zmarła 25 XII 1200 r.¹³ Jej obce pochodzenie pośrednio może potwierdzić imię jednej z córek: Grzymisława. Jest ono dobrze znane poza Rusią, w Polsce i Czechach, nadawane tak córkom, jak i synom¹⁴. Rurykowicze nie używali tego imienia, przynajmniej nie spotykamy o tym żadnej informacji źródłowej, oprócz wymienionego wyżej wypadku¹⁵. Nic nowego na temat pochodzenia teściowej Leszka Białego nie zaproponował niestety W. Zabłocki¹⁶.

Ponieważ od 1199 r. nowogrodzki stolec Jarosława Włodzimierzowicza znalazł się w rękach syna suzdalskiego Wsiewołoda Jurjewicza (1154–1212) Świętosława (1196–1252), rodzina Jarosława przeniosła się do innej siedziby. Według Latopisu Ławrentijewskiego, w 1205 r. książę przebywał w Wyszgorodzie pod Kijowem, skąd jego *Тогожъ лѣтъ . Ростиславъ Рюриковичъ . выгна [...] и съде в немъ*¹⁷. Kolejnym miejscem pobytu uciekających stało się Trepole w ziemi kijowskiej, gdzie *баше бо сѧ затворилъ в неѧ . Ярославъ сѧ Володимерица*¹⁸. Zapewnie przy boku księcia znajdowała się cała rodzina, a więc może była tam i Grzymisława. Jednak ich losy po 1207 r. nie są znane.

¹¹ D. Dąbrowski, *Genealogia Mściławowiczów*, s. 284.

¹² *Новгородская первая летопись старшего извода*, [w:] *Новгородская первая летопись старшего и младшего изводов*, [w:] ПСРЛ, Москва 2000, t. 3, s. 368. Zob. też: А.Ф. Литвина, Ф.Б. Успенский, *Выбор имени у русских князей в X–XVI вв.: Династическая история сквозь призму антропоники*, Москва 2006, s. 368–381.

¹³ D. Dąbrowski, *Genealogia Mściławowiczów*, s. 590.

¹⁴ *Słownik staropolskich nazw osobowych*, red. W. Taszycki, Wrocław 1968–1970, t. 2: E–Ki, s. 231–232.

¹⁵ Zob. np. *Ипатьевская летопись, Именной указатель, XII–XIII*.

¹⁶ W. Zabłocki, *Grzymisława*, s. 40–41.

¹⁷ *Лаврентьевская летопись*, s. 426.

¹⁸ *Ibidem*, s. 429.

Wygląda na to, że w czasie gdy Grzymisława wychodziła za mąż, jej ojciec już nie żył. Kto mógł znaleźć się więc przy dworze polskiej księżnej, przynajmniej krótko po zawarciu przez nią małżeństwa? Zależy to i od tego, kto wydawał ją za mąż ok. 1208/1209–1211.

Przygotowania do układów małżeńskich nigdy nie były łatwe i szybkie, a weryfikacja źródeł narracyjnych, szczególnie latopisów ruskich, pozwala na zaproponowanie dwóch wersji. Wersja pierwsza (bardziej prawdopodobna?) mówi o tym, że inspiratorem małżeństwa mógł być w owym czasie książę nowogrodzki Mściśław Mściśławowicz, jak ustalił D. Dąbrowski, niesłusznie zwany przez historyków Udałym, († 1228). Mściśław był wciąż związany z dworem Leszka Białego więzami rodzinnymi, jak wynika z jego prośby o pomoc przeciwko Węgrom przedstawionej ok. 1215 r.

*Король [Andrzej II, 1205–1235. – M.W.] ѿа Перемѣшль . ѿ Лестька Любачевѣ . Лестько же сжалиси в срамотѣ своєи . и посла к Новоугородоу по Мъстислава . и реки братъ ми еси . поуди и сади в Галичѣ*¹⁹.

Według drugiej wersji inspiratorem małżeństwa mógł być chyba też ktoś z Rurykowiczów wołyńskich, ale nie tylko. Właśnie przy ich dworze mogła mieszkać Grzymisława po śmierci ojca, a jej matka zmarła jeszcze wcześniej. Grzymisławę mógł swatać, np. książę peresopnicki Mściśław Jarosławowicz Niemy († 1226). Z wielką ostrożnością wymienić tu można Aleksandra Wsiewołodowicza († po 1234) z Bełza, później córki księcia zostały wydane za mąż za Polaków. Możliwe też, że był to któryś z drobniejszych władców Pskowa (Włodzimierz Jarosławowicz, † 1226 – przed 1239) lub Toropca (Dawid Jarosławowicz, † 1226) braci, zdaniem lwowskiego historyka Leontija Wojtowicia oraz D. Dąbrowskiego, mocno związanych w owym czasie z Mściśławem Mściśławowiczem²⁰.

Oprócz zaproponowanych wersji, istnieją jeszcze inne, które jednak należy odrzucić. Trudno uznać wiarygodność uczestnictwa w przygotowaniu do ślubu Grzymisławy czernihowskich Igorewiczów, rządzących okresowo w Haliczu, Dźwinogrodzie i Przemyślu, sięgających nawet po Włodzimierza na Wołyniu. Byli oni skonfliktowani z Leszkiem w latach 1207–1210/1211, a na koniec zostali pobici przez sojusz węgiersko-polski i usunięci od władzy. Niedługo później zostali powieszzeni przez bojarów, a zgodę na to wyraził, m.in. książę krakowsko-sandomierski²¹.

¹⁹ *Ипатьевская летопись*, t. 2, kol. 731.

²⁰ Л. Войтович, *Княжа доба*, s. 523; D. Dąbrowski, *Daniel Romanowicz król Rusi (ok. 1201–1264). Biografia polityczna*, Kraków 2012, s. 86–87.

²¹ *Catalogi episcoporum Cracoviensium*, wyd. J. Szymański, [w:] *Monumenta Poloniae Historica* (dalej: MPH), s.n., Warszawa 1974, t. 10, fasc. 2, s. 90.

Niezależnie od wersji, w skład bliskiego otoczenia młodej jeszcze księżniczki – zdaniem D. Dąbrowskiego w chwili zamążpójścia liczącej od 17 do 22 lat – musieli wchodzić nie tylko urzędnicy męża, lecz także przybysze ruscy.

Jakie są założenia poszukiwań ruskiego otoczenia Grzymisławy, gdy żadna z osób wymienionych w jej kręgu w latach 1227–1258 **nie jest określona** w źródłach jako **Rusin** (*Ruthenus, Rutenus*). Nie ma tam również jakiegokolwiek innego typowego wyrażenia (*Galiciensis, Ladomeriensis* etc.)? Moim zdaniem, podstawę dla poszukiwań stanowić mogą wyłącznie imiona oraz przydomki przybliżonych do księżnej osób, w małym stopniu prawdopodobieństwa: urzędy. Wszystkich, więc możliwych odnotowanych na kartach dyplomów Grzymisławy ostrożnie można podzielić na występujących:

- a) z imionami raczej polskimi oraz polskiego pochodzenia (niektóre są ściśle związane z polityką ruską Leszka Białego do 1227 r. oraz wdowy po nim), ich ruskich wersji nie spotykamy w latopisach
- b) z teoretyczną (*sic!*) możliwością latynizacji lub podwójnego użycia imion na ziemiach Rurikowiczów i Piastów
- c) raczej niepolskie
- d) nieokreślone jasno elementy: częściowo polskie, częściowo niepolskie

W każdym przypadku dopuszczamy oczywiście margines błędu, ponieważ pochodzenie większości elit, przy boku wdowy po Leszku, nigdy nie interesowało badaczy, mimo trwających już od lat, i bardzo popularnych, studiów prozopograficznych²². Na przykład T. Lalik oraz T. Giergiel w studiach o rycerstwie sandomierskim od XI do pierwszej połowy XIII w., nie napisali nic na temat obcego, może nawet ruskiego, pochodzenia części elit wojskowych przygranicznych ziem polskich²³. Przydomków świadczących o pochodzeniu etnicznym nie spotykamy tak często w XIII w., jak w kolejnych wiekach, a zwłaszcza XV i XVI w. *Expressis verbis* świetną ilustracją tego zjawiska jest przypadek biskupa krakowskiego Prokopa, działającego w czasach syna Grzymisławy Bolesława Wstydlwego oraz Leszka Czarnego (*Lestko Nigrus* 1241–1288) i króla Przemysła II (*Primislaus* 1257–1296).

²² Badania przeprowadzone przez W. Zabłockiego nad otoczeniem Grzymisławy nie są, moim zdaniem, kompletne ze względu na brak wiadomości na temat możliwego obcego pochodzenia elit, W. Zabłocki, *Grzymisława*, s. 96, 100, 102–103, 112–113, 118–119 i in.

²³ Zob. T. Lalik, *Sandomierskie we wcześniejszym średniowieczu. Prowincja, księstwo, województwo*, [w:] *Studia Sandomierskie. Materiały do dziejów miasta Sandomierza i regionu sandomierskiego*, red. T. Wąsowicz, Sandomierz 1967, s. 41–109; T. Giergiel, *Rycerstwo ziemi sandomierskiej. Podstawy kształtowania się rycerstwa sandomierskiego do połowy XIII wieku*, Warszawa 2004, s. 158–165.

Był on najpierw prepozytem gnieźnieńskim, często odnotowywanym w źródłach z lat 1270–1290, przy czym część z nich (od lat 70. XIII w.) Prokop, jako kanclerz książęcy, spisał własnoręcznie²⁴. W latach 1292/1293–1295 wzmiankują o nim lakonicznie *Roczniki Świętokrzyskie* (ukończone w 1296 r.)²⁵, *Rocznik Traski*²⁶ (ukończony w 1340 r.), *Rocznik Małopolski*²⁷ oraz szereg drugorzędnych dokumentów. Później Prokop odnotowywany był na kartach *Roczników mansjonarzy krakowskich* w XVI w.²⁸, prac hagiograficznych, np. świętej Kingi w XIV w.²⁹ Jednak w każdym z wymienionych źródeł nie wzmiankuje się o jego etnicznym pochodzeniu. Po raz pierwszy jego ruskość (*hic ortus de Russia*) wymieniona została w redakcji *Katalogów biskupów krakowskich* uporządkowanych przez Jana z Dąbrowki³⁰. Kolejne notatki tego rodzaju pochodzą z redakcji: IV świętokrzyskiej, V dominikańskiej, lubelskiej, wiślickiej oraz *Katalogu* Jana Długosza, datowanych tradycyjnie pomiędzy XV–XVI w.³¹

Ruskość Prokopa za życia i w okresie jego działalności nie była na tyle ważna, żeby ją wszędzie podkreślać. Dopiero po śmierci biskupa, a zwłaszcza po podporządkowaniu w XIV w. części ziem Królestwa Rusi Polsce oraz włączeniu do niej znacznej grupy ludności, odrębne określenia tego typu okazały się potrzebne w dokumentach. Uwarunkowania tego zjawiska wymagają jednak dodatkowych, głębszych studiów³².

²⁴ *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis* (dalej: CDH), wyd. G. Fejer, Budae 1830, t. 5, v. 3, s. 46, 385, 433; *Codex diplomaticus Poloniae* (dalej: CDP), wyd. L. Rzyszczeński et A. Muczkowski, Varsaviae 1847, t. 1, s. 91, 95, 123; CDP, wyd. L. Rzyszczeński, A. Muczkowski, Varsaviae 1858, t. 3, s. 95, 112, 119, 131, 147, 150, 154–155; *Codex diplomaticus Monasterii Tynecensis* (dalej: CDMT), red. W. Kętrzyński, S. Smółka, Lwów 1875, t. 1 (1105–1399), s. 64–65, 75; *Kodeks dyplomatyczny Małopolski* (dalej: KDM), wyd. F. Piekosiński, Kraków 1876, t. 1 (1178–1386), s. 96, 100, 109, 112–113, 119, 124, 127, 130–131; KDM, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1886, t. 2 (1153–1333), s. 131, 137, 146, 150, 156, 160–161, 167–169, 171; *Dokumenty polskie z archiwów dawnego Królestwa Węgier*, wyd. i opr. S.A. Sroka, Kraków 1998, t. 1 (do 1450 r., s. 3 i n.).

²⁵ *Rocznik Świętokrzyski*, red. A. Bielowski, [w:] MPH, t. 3, s. 76–77.

²⁶ *Rocznik Traski*, [w:] MPH, t. 2, s. 816, 852–853.

²⁷ *Rocznik Małopolski*, red. A. Bielowski, [w:] MPH, s. 186–187.

²⁸ *Annales mansjonariorum Cracoviensium*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH, Lwów 1888, t. 4, s. 893.

²⁹ *Vita et miracula Sanctae Kyngae ducissae Cracoviensis*, wyd. W. Kętrzyński, [w:] MPH, t. 4, s. 701, 711.

³⁰ *Catalogi episcoporum Cracoviensium*, s. 27.

³¹ *Ibidem*, s. 49, 75–76, 107, 128–129, 283.

³² W czasie obrad międzynarodowej konferencji *Polska, Ruś i Węgry X–XIV wieku w stosunkach międzynarodowych*, odbywającej się 16–17 VI 2014 r. w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, zaproponowałem wyjaśnienie pochodzenia Prokopa. Według mnie wywodził się on z rodziny księcia halickiego Rościława Michajłowicia. Artykuł pt.

Mając na uwadze wyżej zaproponowany przykład, należy podjąć próbę ustalenia domniemanego ruskiego pochodzenia osób z otoczenia księżnej Grzymisławy. Analizie poddane zostały wzmianki z licznych źródeł, odnotowywane od końca lat dwudziestych do połowy lat pięćdziesiątych XIII w.³³

Nie ulega żadnej wątpliwości, że Rusini byli na dworze Grzymisławy po zabiciu Leszka Białego. Dnia 12 maja 1228 r. odbyło się słynne *colloquium* w Skaryszewie. Udział w nim wzięła księżna oraz syn Romana, może był to Daniel. To wydarzenie dobrze znane jest też z latopisu: *Данило бо творащоу. миръ сотворити с ними . перевода ими . и ѡхъ в Лахы . по помощь*³⁴. Na awersie i rewersie (*sic!*) dokumentu są wymienieni świadkowie w liczbie, nigdy więcej nie spotykanej przy wystawianiu przez wdowę kolejnych dyplomów, aż do jej śmierci: 44 osoby³⁵.

Inny przykład datowany jest na 1245 r. Był to czas walki o Halicz zięcia króla węgierskiego Beli IV (1206–1270) Roścysława Michajłowicza († po 1264).

*Ростиславъ . молиса тьстеву своему королеви . да пошлетъ емоу . воина Данила . поимъ вои идетъ в Ладъскоую землю . и молиса Лъстьковои и оубъди ю . да послетъ с нимъ Лахы . и посла с нимъ . вое нарочиты божеры и инии Лаховъ [...] хотаще имъ положити млѣть . оу Лестьковича Ж и оу мѣри его*³⁶.

Kolejny fragment pochodzi z lata 1253 r., w czasie przygotowania rusko-polskiej wyprawy opawskiej przeciw królowi czeskiemu:

*Данилъ же снемса . с Болеславомъ . мѣслаше како проити землю Унавъскоую . Болеславоу же жко не хотащоу . жена же его помогаше Данилови . словесы бѣ бо дщи корола Оугорьского . именемъ Кинька*³⁷.

Епископ Кракова Procopius de Russia (1293–1295 pp.): етнічність та генеалогічна належність został przyjęty do publikacji przez organizatorów konferencji.

³³ Pamiętając przykłady 1. Jarosława (*Yaroslau* 1143–1201) półruskiego pochodzenia syna Bolesława Wysokiego (*Boleslaus* 1127–1201) i Zwinisławy († 1155–1160), który od 1198 r. był wrocławskim biskupem (zob. K. Jasiński, *Rodowód Piastów śląskich*, s. 77–78) oraz 2. już wymienionego biskupa krakowskiego Prokopa, w niżej zaproponowanej tablicy nie wyliczam przedstawicieli duchowieństwa.

³⁴ *Ипатьевская летопись*, t. 2, kol. 753.

³⁵ Archiwum Główne Akt Dawnych (dalej: AGAD), Zbiór dokumentów pergaminowych z lat 1155–1939, sygn. 5879–6867, nr zesp. 1/7, Warszawa 2010, sygn. 6429: Grzymisława, księżna sandomierska, potwierdza sprzedaż wsi Dzierzkówek przez Sulisławę, wdowę po Marcinie, Jakubowi, Henrykowi i Piotrowi synom Teoderyka za 6 grzywien (12 V 1228, Skaryszew).

³⁶ *Ипатьевская летопись*, t. 2, kol. 800.

³⁷ *Ibidem*, s. 821.

Możliwe, że w tych rozgrywkach politycznych uczestniczyła też Grzymisława.

Tablica 1

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1227–1231)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
1.	6 XII 1227, KDM, t. 2 9 III 1228, KDM, t. 1 1228 DMCT ³⁸		Nicolaus , cancellarius (latynizacja – Микола)		
2.	6 XII 1227, KDM, t. 2 9 III 1228, KDM, t. 1 1228, DMCT XII. 1229, KDM, t. 1		Matheus , subcancellarius <i>ducissae</i> (bezpośrednia przynależność do dworu Grzymisławy, latynizacja – Матвиѣ)		
3.	6 XII 1227, KDM, t. 2 9 III 1228, KDM, t. 1 III. 1228, CDP, t. 1 12 V 1228, KDM, t. 2 XII. 1229, KDM, t. 1 1231, KDM, t. 1	Pacoslaus , palatinus Cracoviae et Sandomirie			
4.	6 XII 1227, KDM, t. 2 XII. 1229, KDM, t. 1				Virtisirus, Vircisirus Cracoviae pincerna, comes de Sarnov
5.	6 XII 1227, KDM, t. 2 9 III 1228, KDM, t. 1 12 V 1228, KDM, t. 2				Greslaus, Creslaus , pincerna, dapifer Sandomiriae

³⁸ *Diplomata Monasterii Clarae Tumbae prope Cracoviae* (dalej: DMCT), przedm. E. Jannota, Kraków 1865.

Tablica 1 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1227-1231)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
	1228, DMCT				
6.	6 XII 1227, KDM, t. 2		Mykula , castellanus de Rospira		
7.	6 XII 1227, KDM, t. 2		Petrus filius Pauli de Campin (latynizacja Петро і Павло)		
8.	9 III 1228, KDM, t. 1 III. 1228, CDP, t. 1 1228, DMCT 18 XI 1230, KDM, t. 2		Marcus , palatinus, castellanus (latynizacja – Марк, Марко)		
9.	9 III 1228, KDM, t. 1 XII. 1229, KDM, t. 1		Iacobus , castellanus Sandomirien-sis (latynizacja Яків)		
10.	9 III 1228, KDM, t. 1 12 V 1228, KDM, t. 2 XII. 1229, KDM, t. 1	Mistuy , castellanus, comes de Wislica			
11.	9 III 1228, KDM, t. 1 XII. 1229, KDM, t. 1	Dobesius , castellanus de Malogosth, (?) de Zawychosth			
12.	9 III 1228, KDM, t. 1	Prandota , prepositus de Tarsc			
13.	9 III 1228, KDM, t. 1	Woycech , castellanus de Lublin			
14.	9 III 1228, KDM, t. 1 XII. 1229, KDM, t. 1		Miroslaus , castellanus de Palance, (?) comes de Malogosth (latynizacja Мирослав)		
15.	9 III 1228, KDM, t. 1	Abraham , frater Marci			

Tablica 1 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1227–1231)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
16.	III. 1228, CDP, t. 1	Arnoldus , Cuja-viae palatinus			
17.	12 V 1228, KDM, t. 2 ³⁹ XII. 1229, KDM, t. 1	Adalbertus , filius Stupote, (?) castellanus Lublinensis			
18.	12 V 1228, KDM, t. 2				Stupota
19.	12 V 1228, KDM, t. 2 1228, DMCT XII. 1229, KDM, t. 1		Pretslaus , Preczlaus comes de Cechow, tribunus Cracoviensis (latynizacja Предслав)		
20.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2				Falec frater Pretslai
21.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2	Adalbertus , frater Pretslai			
22.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2		Iohannes filius Pretslai (latynizacja Іван , Іванко)		
23.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2		Sdislau filius Wlostonis, (?) Sdislauuy tribunus de Lublin (latynizacja Судислав)		
24.	12 V 1228, KDM, t. 2	Wlost			

³⁹ Dyplom z 12 maja 1228 r. odnotował spotkanie Grzymisławy *cum filio Romani* oraz innymi możliwymi, pieczętującymi dokument. Zdaniem Franciszka Piekosińskiego były cztery pieczęcie. Pierwsza, o której nic nie wiemy, zaginęła. Druga – wdowy po Leszku Białym, inne – świadków, wśród których poddaje się identyfikacji tylko Pakosław herbu Abdank (zob. KDM, t. 2, s. 39–40). Można chyba skojarzyć zaginioną pieczęć z nieznanym Romanowiczem. Uważam, że jego orszak składał się z osób, które zostały wpisane do tego dokumentu (lista świadków: 44 osoby). Wśród wymienionych imion część stanowią imiona niekoniecznie polskiego pochodzenia.

Tablica 1 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1227-1231)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
25.	12 V 1228, KDM, t. 2		Petrus filius Dobesy (latynizacja Пемпо)		
26.	12 V 1228, KDM, t. 2	Velislaus filius Sobesandonis			
27.	12 V 1228, KDM, t. 2		Nicolaus (latynizacja Микола)		
28.	12 V 1228, KDM, t. 2				Iasch
29.	12 V 1228, KDM, t. 2 1228, DMCT	Budiuoy , camerarius palatine, iudex Cracoviae			
30.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2	Boguslaus , camerarius comiti Adalberti castellani de Lublin			
31.	12 V 1228, KDM, t. 2	Sulislaus de Cargow			
32.	12 V 1228, KDM, t. 2	Bogus de Mazowia			
33.	12 V 1228, KDM, t. 2	Boguslaus de Raua			
34.	12 V 1228, KDM, t. 2		Thomas de Midlou (latynizacja Фома)		
35.	12 V 1228, KDM, t. 2	Bertold			
36.	12 V 1228, KDM, t. 2		Petrus filius Horstle (latynizacja Пемпо)		
37.	12 V 1228, KDM, t. 2	Falislaus filius Lodgerji			
38.	12 V 1228, KDM, t. 2		Thoma sororius palatine (latynizacja Фома)		
39.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2	Dobes filius Voyslaui			

Tablica 1 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1227–1231)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
40.	12 V 1228, KDM, t. 2		Pribislau filius Pribislai		
41.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2				Cristinus filius Mlodote
42.	12 V 1228, KDM, t. 2		Mlodota		
43.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2		Stephanus filius Romani (latyni- zacja Степан)		
44.	12 V 1228, KDM, t. 2		Schodr filius Henrici		
45.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2			(?) Crisan (Красень , Красун) filius Pucslai	
46.	12 V 1228, KDM, t. 2	Sulislaus Guba			
47.	12 V 1228, KDM, t. 2	Bogufalech pincerna comitis Stresconis			
48.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2	Ianek filius Cherubin			
49.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2				Ramolt , Remoldus
50.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2			(?) Eustacius filius Seraphin (Евстахій , syn Серафима)	
51.	12 V 1228, KDM, t. 2		Ianus et Petrus filii Magnusonis (latynizacja Іван i Петро)		
52.	12 V 1228, KDM, t. 2				Magnus filius Walcunonis

Tablica 1 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1227–1231)				
	Rok źródło	Polskie	Zlatynizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
53.	12 V 1228, KDM, t. 2		Nicolaus filius Crisiophori (latynizacja Микола)		
54.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2				Cristinus filius Ratslaui
55.	12 V 1228, KDM, t. 2	Voycech Viti filius			
56.	12 V 1228, KDM, t. 2	lanek filius Lambini			
57.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2				Siuridus, Sifridus villicus de Scarecow
58.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2	Bogufalus filius Ratsulonis			
59.	12 V 1228, KDM, t. 2	Voycech filius Vignani			
60.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2	Vitus filius Vignani			
61.	12 V 1228, KDM, t. 2 18 XI 1230, KDM, t. 2		Bogdan, (?) Bogdas filius Maluyonis, camerarius		
62.	1228, DMCT		Dobrogozt , castellanus de Spicimin		
63.	1228, DMCT		Iohannes castellanus de Ziraz (latynizacja Іван, Іванко)		
64.	1228, DMCT	Martinus , subiudex Cracoviae			
65.	1228, DMCT				Venzic dapifer Cracoviae

Tablica 1 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1227–1231)				
	Rok źródło	Polskie	Zlatynizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
66.	1228, DMCT				Vircisir pincerna Cracoviae
67.	1228, DMCT		Sdzizlaus Conarski Cracoviae (latynizacja <i>Судислав</i>)		
68.	1228, DMCT	Vincentius subdapifer Cracoviae			
69.	1228, DMCT		Scarbimirus venator Lancitiae (latynizacja <i>Скарбимир</i>)		
70.	1228, DMCT				Buza venator Cracoviae
71.	1228, DMCT				Badricus dapifer <i>ducissae</i> (bezpośrednia przynależność do dworu Grzymisławy)
72.	1228, DMCT	dominus Theodoricus			
73.	1228, DMCT XII. 1229, KDM, t. 1				Stresco, Streech pincerna Zandomiriensis
74.	XII. 1229, KDM, t. 1	fflorianus castellanus Secechowiensis			
75.	XII. 1229, KDM, t. 1 1228, DMCT		Dirsicraus, Dirsicrag castellanus Sandecensis		
76.	XII. 1229, KDM, t. 1				N. castellanus de Woynych
77.	XII. 1229, KDM, t. 1	Ian filis Abrahe			
78.	XII. 1229, KDM, t. 1		Iacobus filius Neose (latynizacja <i>Яків</i>)		
79.	XII. 1229, KDM, t. 1			(?) Gosslaus (<i>Гослав</i>) cantor	

Tablica 1 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1227–1231)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
80.	18 XI 1230, KDM, t. 2 1231, KDM, t. 1		Precslaus Zaya (latynizacja – <i>Преслав, Предслав</i>)		
81.	18 XI 1230, KDM, t. 2	Strzelec , frater Adalberti			
82.	18 XI 1230, KDM, t. 2	Wenceslaus Sala			
83.	18 XI 1230, KDM, t. 2		Nicolaus frater Wenceslai (latynizacja <i>Микола</i>)		
84.	18 XI 1230, KDM, t. 2 1231, KDM, t. 1	Getka subcamerarius			
85.	18 XI 1230, KDM, t. 2	Falimirus tribunus episcopi			
86.	18 XI 1230, KDM, t. 2	Bogufalus Zamborich			
87.	18 XI 1230, KDM, t. 2			Vlodimirus	
88.	18 XI 1230, KDM, t. 2			(?) Stephanus frater Crisonis filii Pucslai	
89.	18 XI 1230, KDM, t. 2			(?) Criz (Красун, Красень) filius Gosslai	
90.	18 XI 1230, KDM, t. 2	Adalbertus filis Vignani			
91.	18 XI 1230, KDM, t. 2	Segneus			
92.	18 XI 1230, KDM, t. 2	Bronis castellanus de Chehow			
93.	1231, KDM, t. 1	Alius Pacoslaus filius Alberd			
94.	1231, KDM, t. 1	Clemens filius Clementis			
95.	1231, KDM, t. 1	Clemens filius Sulislai			
96.	1231, KDM, t. 1	N. (1) frater Clementis			

Tablica 1 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1227–1231)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
97.	1231, KDM, t. 1	N. (2) frater Clementis			
98.	1231, KDM, t. 1	N. (3) frater Clementis			
99.	1231, KDM, t. 1				Bucha filius Vitalis

Oto przykłady imion, które mogą pochodzić z Rusi lub były tam używane, a są wzmiankowane w polskich źródłach: *Vlodimirus* – forma według latopisów, zwłaszcza *Powieści lat minionych*, *Latopisu Kijowskiego* i in. – brzmi *Вълодимѣрь*, *Володимѣрь*; *Mykula* – *Mykula* według *Latopisu Halicko-Wołyńskiego*: *Станиславъ же Микоуличъ, соукъти же Микоула*⁴⁰. Imię *Roman* częściej używane na Rusi, niż w Polsce (*Roman Mścisławowicz*, *Roman Daniłowicz* etc.). *Miroslaus* według latopisów *Nowogrodzkich* czy *Halicko-Wołyńskiego* brzmi: *Милославъ* lub *Мирослав*⁴¹; *Sdislau* lub *Sdislauuy* według *Latopisu Halicko-Wołyńskiego*: *Сойдиславъ*⁴²; *Bogdan* (*Богдан*) jest wymieniony na graffiti cerkwi świętego Pantelejmona w Haliczu już pod 1194 r.⁴³

W każdym razie, te przypadki demonstrują warianty użycia typowo ruskich imion czy przydomków, niezwiązanych z ziemiemi Piastów. Większość z 99 osób, odnotowanych w dokumentach z lat 1227–1231, nie może zostać zidentyfikowanych etnicznie. Słowiańskie imiona, typowe dla Polski i Rusi, dominują po obu stronach granicy, zwłaszcza w XII–XIII w., podczas częstych grabieży, rabunków, ataków w obu kierunkach. Możemy więc wyłącznie domyślać się pochodzenia ruskiego, może z Wołynia lub Nowogrodu, niektórych nieco modyfikowanych w źródłach imion osób znajdujących się w otoczeniu Grzymisławy, po osiągnięciu wieku sprawnego przez jej syna Bolesława.

⁴⁰ *Ипатьевская летопись*, t. 2, kol. 756, 765.

⁴¹ *Ibidem*, s. 758–759.

⁴² *Ibidem*, s. 758.

⁴³ Zob. ostatnią analizę graffiti: А. Гиппиус, *Галицкие акты XIII века из церкви св. Пантелеймона*, [w:] *Письменность Галицько-Волынского княжества: историко-филологические исследования*, ред. J. Komendová, Olomouc 2016, s. 49–65.

Ogólna liczba możnych na dworze wdowy (do jej śmierci w 1258 r.) i księcia krakowsko-sandomierskiego powiększyła się od połowy lat 30. XIII w. Od 1235 r. Bolesław często wystawiał dokumenty *cum domina Grimsłaua matre nostra* (lub w podobny sposób). Natomiast matka, wraz z nowymi elitami dworskimi, pomagała mu zawsze w sprawach urzędniczych⁴⁴.

Przeanalizujemy w sposób szczególny inne imiona, pomijając typowo polskie i uznając (teoretycznie!) możliwość ich latynizacji lub podwójnego użycia na ziemiach Rurykowiczów i Piastów w latach 1235–1258.

Tablica 2

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzysławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Zlatynizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
1.	6 VI 1235, KDM, t. 2 1239, KDM, t. 1 1243, KDM, t. 1 1243, DMCT 5 VIII 1243, KDM, t. 2	Pacozlaus, Pacoslaus comes, pala- tinus, senior castellanus Sandomiriensis, Sudomiriensis			
2.	1239, KDM, t. 1 5 VIII 1243, KDM, t. 2 2 V 1244, CDP, t. 3 5 VII 1244, CDP, t. 3	Florianus san- domiriensis, frater Pacoslai (?) tribunus Cracoviae			
3.	1239, KDM, t. 1 1243, KDM, t. 1 1243, DMCT 30 III 1246, KDM, t. 1		Petrus , alius frater Pacoslai (latynizacja Itempo), może też Petrus , iudex (subiudex) curie ducis [<i>Boleslai</i> – M.W.]		

⁴⁴ T. Giergiel, *Rycerstwo*, s. 165–180.

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
4.	1239, KDM, t. 1		Iacobus filius Rathiborji (łatynizacja Якіє)		
5.	1239, KDM, t. 1		Rathybor		
6.	1239, KDM, t. 1	Woyceh filius Stampote			
7.	1239, KDM, t. 1 1243, KDM, t. 1 30 III 1246, KDM, t. 1	Adam filius Leonardi, (?) pincerna			
8.	1239, KDM, t. 1 1243, KDM, t. 1 1243, DMCT 5 VII 1244, CDP, t. 3 30 III 1246, KDM, t. 1 15 VII 1246, KDM, t. 1 1248, KDM, t. 2 3 VI 1250, KDM, t. 2 1251, KDM, t. 1 5 II 1251, KDM, t. 2 1252, KDM, t. 2 27 II 1253, KDM, t. 2		Michael filius Michaeli, [<i>może też</i>] castellanus Cracoviae, comes		

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
	10 V 1254, KDM, t. 1 18 VI 1254, KDKK, t. 1, CDP, t. 3 1255, KDM, t. 1 17 IV 1255, KDKK. t. 1				
9.	1243, KDM, t. 1 1243, DMCT 2 V 1244, CDP, t. 3 5 VII 1244, CDP, t. 3 30 III 1246, KDM, t. 1 15 VII 1246, KDM, t. 1 1248, KDM, t. 2 1251, KDM, t. 1 5 II 1251, KDM, t. 2 27 II 1253, KDM, t. 2 18 VI 1254, KDKK, t. 1 ⁴⁵ 1255, KDM, t. 2 17 IV 1255, KDKK, t. 1	Clemens , palatinus Cracoviae			

⁴⁵ *Kodeks dyplomatyczny Katedry Krakowskiej św. Wacława* (dalej: KDKK), wyd. F. Piekosiński, Kraków 1874, t. 1, s. 375.

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
	18 IV 1255, KDM, t. 2				
10.	1243, KDM, t. 1 5 VIII 1243, KDM, t. 2 5 VII 1244, CDP, t. 3 30 III 1246, KDM, t. 1 15 VII 1246, KDM, t. 1 1251, KDM, t. 1 5 II 1251, KDM, t. 2 1252, KDM, t. 2 18 VI 1254, KDKK, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1 18 IV 1255, KDM, t. 2		Sando, Sudo, Sengnevus castellanus Wizliensis, (?) palatinus de Zarnow, (?) pala- tinus Cracoviae, comes, palatinus Sandimirien- sis, palatinus (latynizacja <i>Судислав</i>)		
11.	1243, KDM, t. 1 1243, DMCT				Witgo , castella- nus de Sandech
12.	1243, KDM, t. 1 1243, DMCT		Nicolaus , castel- lanus de bejch (latynizacja <i>Микола</i>)		
13.	1243, KDM, t. 1 1243, DMCT		Iohannes filius predezłaj iudex curie (laty- nizacja <i>Іван</i> , <i>Іванко</i>)		

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
14.	1243, DMCT 1243, KDM, t. 1 1248, KDM, t. 2 27 II 1253, KDM, t. 2 7 XI 1257, ZDM, Cz. 1 ⁴⁶		Thomas Medi- cha, Mezdiza , tezaurarius Cracoviae (laty- nizacja <i>Φομα</i>)		
15.	1243, KDM, t. 1 2 V 1244, CDP, t. 3				Thedricus , cancellarius Cracoviae
16.	1243, KDM, t. 1 1243, DMCT	Sulech (?) filius Sunislai			
17.	1243, KDM, t. 1		Predjezlauus		
18.	1243, KDM, t. 1 1243, DMCT		Sdzlatauus , dapi- fer cracoviensis de Grocina / Grodina (latyni- zacja <i>Сѣдѣлаѣ</i>)		
19.	1243, DMCT 2 V 1244, CDP, t. 3 5 VII 1244, CDP, t. 3 30 III 1246, KDM, t. 1 15 VII 1246, KDM, t. 1		Pribislaus filius Laurentii (?) de Malogosth castellanus (?) tribunus Cracoviae		

⁴⁶ *Zbiór dokumentów małopolskich* (dalej: ZDM), wyd. S. Kuraś, Wrocław-Warszawa-Kraków 1962, cz. 1: *Dokumenty z lat 1257–1420*, s. 443.

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
	1248, KDM, t. 2 3 VI 1250, KDM, t. 2				
20.	1243, DMCT 3 VI 1250, KDM, t. 2 21 VI 1250, KDM, t. 1		Petrus , subpin- cerna Sandomi- riensis, pincerna Cracoviae (laty- nizacja <i>Пемпо</i>)		
21.	1243, DMCT		Pribislaus nepos Gregorii		
22.	1243, DMCT		Paulus Gorca (latynizacja <i>Павло</i>)		
23.	5 VIII 1243, KDM, t. 2 1248, KDM, t. 2 3 VI 1250, KDM, t. 2	Mystiuui , Msczui palati- nus Cracoviae, castellanus Visliciensis			
24.	5 VIII 1243, KDM, t. 2	Bogusa , castel- lanus Cracoviae			
25.	5 VIII 1243, KDM, t. 2 30 III 1246, KDM, t. 1				Smil , Zmil (?) filius Segothe, venator Cracoviae
26.	5 VIII 1243, KDM, t. 2	Bronis , castella- nus de Bresencs			
27.	5 VIII 1243, KDM, t. 2	Pancoslaus , castellanus Visliciensis			
28.	5 VIII 1243, KDM, t. 2		Sdislaus , copito (latynizacja <i>Судислав</i>)		
29.	5 VIII 1243, KDM, t. 2		Stiborius palati- nus de Lancicia		

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
30.	5 VIII 1243, KDM, t. 2		Nicolaus castellanus de Rospra (latynizacja Микола)		
31.	2 V 1244, CDP, t. 3		Nicolaus palatinus de Sierac (latynizacja Микола)		
32.	2 V 1244, CDP, t. 3				Ceuic
33.	5 VII 1244, CDP, t. 3		Stephanus filius Andree de Cehow (latynizacja Степан)		
34.	5 VII 1244, CDP, t. 3 30 III 1246, KDM, t. 1 27 II 1253, KDM, t. 2 18 IV 1255, KDM, t. 2	Sulco, Sullech filius (?) frater Clementis, (?) castellanus de Brzesk, (?) castellanus Wisliensis			
35.	5 VII 1244, CDP, t. 3 21 VI 1250, KDM, t. 1 1255, KDM, t. 2	Clemens cum fratre (filio) Marconis			
36.	5 VII 1244, CDP, t. 3		Marcus cum fratre (filio) Clementis (latynizacja Марко)		
37.	5 VII 1244, CDP, t. 3	Sbigneu filius Egidii			
38.	5 VII 1244, CDP, t. 3	Selizlaus de Grog			
39.	5 VII 1244, CDP, t. 3	magister Theodoricus ducis Boleslai			

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Zlatynizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
40.	30 III 1246, KDM, t. 1 15 VII 1246, KDM, t. 1 1251, KDM, t. 1 1252, KDM, t. 2		Stephanus , castellanus Sandomiriensis, comes (latynizacja Степан)		
41.	30 III 1246, KDM, t. 1		Dirsicellaus , castellanus de Pollanch (latynizacja Держислав)		
42.	30 III 1246, KDM, t. 1				Bromessius , castellanus de Briesech
43.	30 III 1246, KDM, t. 1	lanech , castellanus de Chesko			
44.	30 III 1246, KDM, t. 1 1248, KDM, t. 2 3 VI 1250, KDM, t. 2 21 VI 1250, KDM, t. 1 5 II 1251, KDM, t. 2 27 II 1253, KDM, t. 2 10 V 1254, KDM, t. 1, CDP, t. 3 9 VI 1255, KDM, t. 2 4 II 1256, 7 XI 1257, ZDM, Cz. 1		Nicolaus Godula , iudex Cracoviae (latynizacja Микола), (?) cancellarius		

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
	11 VI 1258, 13 VI 1258 KDKK, t. 1, VMPL, t. 1				
45.	30 III 1246, KDM, t. 1		Idirszelaus filius Wlostonis (popsute <i>Держислав</i>)		
46.	30 III 1246, KDM, t. 1	Woysceslaus de Pichano			
47.	30 III 1246, KDM, t. 1		Petrus filius Dobessi (latynizacja <i>Пемпо</i>)		
48.	30 III 1246, KDM, t. 1				Precelaus de Genoena
49.	15 VII 1246, KDM, t. 1 1251, KDM, t. 1 1252, KDM, t. 2 27 II 1253, KDM, t. 2 18 VI 1254, KDKK, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1	Abraham (?) Adam castellanus de Visliciensis			
50.	1248, KDM, t. 2 3 VI 1250, KDM, t. 2 21 VI 1250, KDM, t. 1 1252, KDM, t. 2 10 V 1254, KDM, t. 1, CDP, t. 3		Sando, Sandco Sudo , subcamerarius Cracoviae		

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
	1255, KDM, t. 1 9 VI 1255, KDM, t. 2				
51.	1248, KDM, t. 2 21 VI 1250, KDM, t. 1 18 IV 1255, KDM, t. 2 2 III 1257, KDM, t. 1 7 XI 1257, ZDM, Cz. 1	Fulco cancellarius ducis, curie			
52.	1248, KDM, t. 2 3 VI 1250, KDM, t. 2 1251, KDM, t. 1 1252, KDM, t. 2 2 III 1257, KDM, t. 1 7 XI 1257, ZDM, Cz. 1 11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1		Nicolaus filius Mstiuyi (Mstui), pincerna Cracoviae, (?) palatinus		
53.	1248, KDM, t. 2 18 VI 1254, KDKK, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1	Sobeslaus , subcancellarius, (?) Sbislaus , subdapifer Sudomiriensi			

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
54.	3 VI 1250, KDM, t. 2			(?) Włodimirus castellanus de Siewior	
55.	3 VI 1250, KDM, t. 2 18 VI 1254, KDKK, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1	Florianus gladi- fer, (?) pincerna			
56.	3 VI 1250, KDM, t. 2	Clemens venator			
57.	3 VI 1250, KDM, t. 2 9 VI 1255, KDM, t. 2		Iacobus vexifiler (?) filius Mstuy (latynizacja Якіє)		
58.	3 VI 1250, KDM, t. 2 11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1		Gniewomir , Gneuomirus vexifiler San- domiriensis, (?) dapifer Cracoviensis		
59.	21 VI 1250, KDM, t. 1 28 VI 1254, CDP, t. 1 1255, KDM, t. 2 9 VI 1255, KDM, t. 2	Gethko, Gedka , Gethka , castel- lanus de Craco- viae, (?) castella- nus de Sudech / Sandeck			
60.	21 VI 1250, KDM, t. 1 5 II 1251, KDM, t. 2 1255, KDM, t. 2		Slaua, Glawa frater Sandoni, subcamerarii Cracoviae, (?) pincerna		
61.	21 VI 1250, KDM, t. 1		Mstislaus , vexifiler Craco- viae (latynizacja Мстислав)		

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
62.	21 VI 1250, KDM, t. 1		Marcus Sese- nich (latynizacja <i>Марко</i>)		
63.	21 VI 1250, KDM, t. 1				Hadancius
64.	21 VI 1250, KDM, t. 1				Alexander
65.	5 II 1251, KDM, t. 2 9 VI 1255, KDM, t. 2 14 IX 1256, KDM, t. 2			(?) Petrus filius Vitkoni / Viti <i>ducisse</i> (bezpośrednia przynależność do dworu Grzy- misławy) came- rarius cubicular- ius (latynizacja <i>Пемпо</i>)	
66.	5 II 1251, KDM, t. 2 18 VI 1254, KDKK, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1 9 VI 1255, KDM, t. 2 7 XI 1257, ZDM, Cz. 1				Domorad, Domaratus, Domarath, subiudex Cracoviae
67.	1252, KDM, t. 2 18 VI 1254, KDKK, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1 9 VI 1255, KDM, t. 2 2 III 1257, KDM, t. 1 7 XI 1257, ZDM, Cz. 1				Zeugno, Signeus, Signews, Sangneus castellanus Lublinensi, palatinus Sandomiriensis

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
	11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1				
68.	1252, KDM, t. 2				Zeugno , castellanus Zaenoviensi
69.	1252, KDM, t. 2 18 VI 1254, KDKK, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1, 11 VI 1258, 13 VI 1258 KDKK, t. 1, VMPL, t. 1				Falislaus , pincerna, sub- camerarius Sandomiriensi,
70.	27 II 1253, KDM, t. 2 18 IV 1255, KDM, t. 2	Liasohota , Lesota pre- positus (tt) Scarbimiriensi			
71.	10 V 1254, KDM, t. 1, CDP, t. 3				Bartholomeus filius Brilico- nis / Brilitonis
72.	10 V 1254, KDM, t. 1, CDP, t. 3 18 VI 1254, KDKK, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1 9 VI 1255, KDM, t. 2	Sulislaus filius Briliconis / Bri- litoris, (?) castellanus de Zauichost			
73.	10 V 1254, KDM, t. 1, CDP, t. 3				Swanto- sius Wozni, Ssantosius

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
74.	18 VI 1254, KDKK, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1				Predpelk cancellarius ipsius ducis [Boleslai. – M. W.]
75.	18 VI 1254, KDKK, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1 2 III 1257, KDM, t. 1		Iohannes , castellanus de Chechow (latynizacja Іван , Іванко)		
76.	18 VI 1254, KDKK, t. 1 28 VI 1254, CDP, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1 9 VI 1255, KDM, t. 2 2 III 1257, KDM, t. 1 11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1	Boguslaus , Bogufalus , dapi- fer, castellanus Sandomiriensi			
77.	28 VI 1254, CDP, t. 1		Petrus filius Dirszi- cragii, cancellarius Cracoviae (latyni- zacja Петро)		
78.	28 VI 1254, CDP, t. 1				Sudo , subcancellarius
79.	18 VI 1254, KDKK, t. 1 28 VI 1254, CDP, t. 1 17 IV 1255, KDKK, t. 1				Kilianus , subiudex

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
80.	28 VI 1254, CDP, t. 1 9 VI 1255, KDM, t. 2		Przibislaus , subdapifer Cracoviae		
81.	28 VI 1254, CDP, t. 1 1255, KDM, t. 1 9 VI 1255, KDM, t. 2		Johannes , subpincerna Cracoviae (laty- nizacja Іван , Іванко)		
82.	28 VI 1254, CDP, t. 1	Boguslaus de Sancia			
83.	28 VI 1254, CDP, t. 1		Iacobus filius Pacoslai (latyni- zacja Яків)		
84.	28 VI 1254, CDP, t. 1	Sulco filius Michaelis			
85.	28 VI 1254, CDP, t. 1				Artianus Physicus
86.	1255, KDM, t. 2 9 VI 1255, KDM, t. 2				Vitigo, Wichga frater Gedkoni, castellani de Sudech, Sandech
87.	1255, KDM, t. 2 11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1				Sasin, Sasinus , subcamerarius Sandomiriensis
88.	1255, KDM, t. 2 4 II 1256, KDM, t. 2				Ben , subagazonus

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
89.	1255, KDM, t. 2 7 XI 1257, ZDM, Cz. 1 11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1	Boguta, Bogussa castel- lanus Vislicien- sis, Wysliciensis			
90.	1255, KDM, t. 2 9 VI 1255, KDM, t. 2		Tuardoslaus, subcancellarius (latynizacja <i>Твардослав</i>)		
91.	18 IV 1255, KDM, t. 2 4 II 1256, KDM, t. 2 14 IX 1256, KDM, t. 2		castellanus Petrus de Woy- niz, (?) tribunus Vyzliciensis (latynizacja <i>Пемпо</i>)		
92.	9 VI 1255, KDM, t. 2	Clemens filius Marci			
93.	9 VI 1255, KDM, t. 2		Marcus filius Sseme (latyniza- cja <i>Марко</i>)		
94.	9 VI 1255, KDM, t. 2		Miroslaus filius Mstuy (latyniza- cja <i>Мирослав</i>)		
95.	9 VI 1255, KDM, t. 2, 14 IX 1256, KDM, t. 2 7 XI 1257, ZDM, Cz. 1 11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1	Woyzlaus, Wislaus, Woislaus castellanus de Malogost, (?) subiudex Sandomiriensis			

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Zlatynizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
96.	9 VI 1255, KDM, t. 2 2 III 1257, KDM, t. 1 7 XI 1257, ZDM, Cz. 1 11 VI 1258, 13 VI 1258 KDKK, t. 1, VMPL, t. 1				Vars, Wars, Warsz dapifer Sandomiriensis
97.	9 VI 1255, KDM, t. 2 14 IX 1256, KDM, t. 2			(?) Ianusius, <i>ducisse</i> (bez- pośrednia przynależność do dworu Grzy- misławy) came- rarius Cracoviae, (latynizacja <i>Янош, Янець</i>)	
98.	9 VI 1255, KDM, t. 2	Adalbertus, subagazonus			
99.	4 II 1256, KDM, t. 2 7 XI 1257, ZDM, Cz. 1 11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1	Adam, castellanus Craccoviensis			
100.	14 IX 1256, KDM, t. 2			(?) Swantoslaus, filius Wlodimiri (latynizacja <i>Святослав</i>)	
101.	14 IX 1256, KDM, t. 2	Dobes subpincerna			
102.	14 IX 1256, KDM, t. 2				Chtar filius Iohannis

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
103.	14 IX 1256, KDM, t. 2 11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1	Laurentius Streskowicz (a) Nedabil, (?) subdapifer Sandomiriensis			
104.	14 IX 1256, KDM, t. 2				Obunza officiales
105.	2 III 1257, KDM, t. 1	Abraham , mazoviae palatinus			
106.	2 III 1257, KDM, t. 1 7 XI 1257, ZDM, Cz. 1	Bronisius castellanus de Beich, Beyech			
107.	2 III 1257, KDM, t. 1	Sulislaus agazonus Sandomiriensis			
108.	7 XI 1257, ZDM, Cz. 1			(?) Jarost miles <i>ducissae</i> (bezpośrednia przynależność do dworu Grzymisławy)	
109.	7 XI 1257, ZDM, Cz. 1			N. , frater Jaroscone militis <i>ducissae</i> (bezpośrednia przynależność do dworu Grzymisławy)	
110.	7 XI 1257, ZDM, Cz. 1		Janec iudex Sandomiriensis (latynizacja Янецъ)		
111.	7 XI 1257, ZDM, Cz. 1 11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1		Petrus , castellanus de Czechow (latynizacja Петро)		

Tablica 2 cd.

Nr	Imiona w otoczeniu księżnej Grzymisławy (1235–1257)				
	Rok źródło	Polskie	Złatinizowane	Niepolskie	Niejasnego pochodzenia
112.	7 XI 1257, ZDM, Cz. 1	Fulco sub-camerarius Craccoviensis			
113.	7 XI 1257, ZDM, Cz. 1		Marcus , subpincerna (latynizacja <i>Марко</i>)		
114.	7 XI 1257, ZDM, Cz. 1 11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1		Michael , subdapifer Cracoviensis		
115.	7 XI 1257, ZDM, Cz. 1		Spicimirus miles		
116.	11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1		Petrus , castellanus Lubliensis (latynizacja <i>Пемпо</i>)		
117.	11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1		Johannes , iudex Sandomiriae (latynizacja <i>Іван, Іванко</i>)		
118.	11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1		Jacobus castellanus de Woynicz (latynizacja <i>Яків</i>)		
119.	11 VI 1258, 13 VI 1258, KDKK, t. 1, VMPL, t. 1				Pelka , sub-camerarius Cracoviensis

Do bezpośredniego otoczenia Grzymisławy, wśród wzmiankowanych, należało kilka osób odnotowanych jako *ducissae*. Są to: **Petrus filius Vitkoni/Viti ducisse** camerarius cubicularius (teoretyczna latynizacja – *Пемпо*), **Ianusius, ducisse** camerarius Cracoviae, (teoretyczna latynizacja – Янош, Янець), **Jarost miles ducissae**, N., frater Jaroscone militis **ducissae**. Z dużą ostrożnością domniemanymi Rusinami możemy nazwać Włodzimierza (**Wlodimirus**) oraz jego syna Świętosława (**Swantoslaus, filius**

Włodimiri) wymienionych 3 VI 1250 i 19 IX 1256 r. Podkreślam jednak, iż ich ruskości nie da się udowodnić z powodu braku źródeł.

W każdym przypadku możni z otoczenia Grzymisławy, uczestniczący w sprawach ruskich jeszcze za życia wdowy, a zwłaszcza Polacy, są odnotowani na kartach latopisów.

1. Pod 1214 r. czytamy: *Лестько же посла посла свое⁴⁷ . Лѣстьмича и Пакослава воеводу⁴⁷*; 1215 r.: *Пакославъ [Pacoslaus, palatinus Cracoviae et Sandomirie herbu Abdank, tzw Stary – M.W.] бо бѣ приателъ и Романови и дѣтемъ еа. свѣтомъ же Пакославимъ . Лестько посла ко Александрови рекъи даи Володимеръ Романовичема . Данилови и Василькови*; 1228 г.: *Данилъ же и Василко собравша Ляхъи многы . Идоста Къиевоу со Пакославомъ . Воеводу⁴⁸*; 1221 г.: *створи миръ Лестъ⁴⁸ с Даниломъ и Василкомъ Держиславомъ . Абрамовиче⁴⁹ . [Dirsicraus, Dirsicrag castellanus Sandecensis (?) – M.W.] и Творъано⁴⁹ Вотиховичемъ [Fflorianus castellanus Secechowiensis herbu Abdank. – M.W.]⁴⁹.*
2. W 1229 r. przy obronie Kalisza: *Данилъ и Василко . посласта люди свои . шнемъ же стоѣщимъ и теребащимъ лѣсы школо града . Гражаномъ же ни каменіѣ смѣющимъ врещи на нѣ . Просахоуса да бѣи к нимъ прислалъ . Кондратъ [ksiązę mazowiecki – M.W.] . Пакослава и Мъстиоуѣ [Mistuy, castellanus, comes de Wislica – M.W.]⁵⁰.*
3. Na dobę przed jarosławską bitwą 17 VIII 1245 r. książę Rościsław Michajłowicz *створ⁵¹ти угроу предъ градомъ . и сразивъшоуса емоу со Воршемъ [Vars, Wars, Warsz dapifer Sandomiriensis – M.W.] . и надеса под нимъ конь . и вырази собѣ плече⁵¹.*
4. 17 VIII 1245 r. po zakończeniu bitwy jarosławskiej *ѣмъ бы⁵² старъиши ихъ Творъѣнъ [Florianus sandomiriensis, frater Pacoslai (?), tribunus Cracoviae, herbu Abdank, może też wzmiankowany jeszcze pod 1229 r. – Fflorianus castellanus Secechowiensis] – M.W.] Даниломъ⁵².*
5. Ok. 1255–1256: *Поиде Данило на Ѧтвазъ с братомъ и сѣмъ Лвомъ . и с Шеварномъ . младоу соущоу емоу и посла по Романа*

⁴⁷ *Ипатъевская летопись*, t. 2, kol. 730–731.

⁴⁸ *Ibidem*, kol. 753.

⁴⁹ *Ibidem*, kol. 739.

⁵⁰ *Ibidem*, kol. 756

⁵¹ *Ibidem*, kol. 801

⁵² *Ibidem*, kol. 800.

*в Новъгородокъ и приде к нему Романъ . со всеми Новгородци . и с отцемъ своимъ . Глѣбомъ . и со Изаславомъ . со Вислочьскымъ . и со сее сторонѣ приде Сомовитъ . со Мазовшаны . и **помочь ѿ Болеслава . со Соудимирци . и Краковланы***⁵³. Jest całkiem możliwe, że ktoś z otoczenia Grzymisławy mógł uczestniczyć w wyprawie.

Wzmiankowane są też w czasach Grzymisławy osoby z polskimi imionami na służbie ruskich Rurykowiczów. Na przykład ok. 1225 r.: *Александрю не смѣхвию ѣхати . посла Аѣна [Jan – M.W.] своего . Мьстиславоу*⁵⁴. Przyjmowani na ruskie dwory w XI–XIII w. mieli również imiona polskie takie, jak: Jan⁵⁵, Janko⁵⁶, Bolesław⁵⁷, Grzymisława i inne.

Podsumowanie

W czasach rządów regencyjnych Grzymisławy (od 1227 r.), do wieku sprawnego Bolesława Wstydlwego i później, do śmierci księżnej pod koniec 1258 r., nie możemy podać imion osób, co do których jest całkowita pewność, iż są *Rusinami* z jej otoczenia, chociaż w źródłach odnotowano ponad 200 osób. Przy dworze wdowy po Leszku Białym spotykamy od czasu do czasu: Rurykowiczów lub kogoś z ich otoczenia występującego ewentualnie jako świadek, zwłaszcza przy sporządzaniu dyplomów, jak na przykład 12 V 1228 r. w Skaryszowie.

Możemy dokonać obliczeń według:

- a) imion urzędników, nieużywanych w Polsce (*Евстахій, Серафим* i in.)
- b) imion, teoretycznie (przypuszczalnie!) zlatynizowanych (*Богдан, Володимир, Мирослав, Олександр, Роман, Судислав* i in.), ale rozpowszechnionych tak w Polsce, jak i na Rusi
- c) bliskości osoby do dworu (*miles ducissae, camerarius ducissae etc.*)

Trudność weryfikacji ruskiego otoczenia Grzymisławy, przy tak obszernym materiale źródłowym, można tłumaczyć okolicznościami zamążpójścia księżnej, w czasie gdy jej ojciec już nie żył. Grzymisławę wydawał za mąż władca, który chyba nie zatroszczył się o ruskie otoczenie żony Leszka Białego. Możliwe też, że Rusini towarzyszący Grzymisławie w latach 1208/1209–1211, opuścili dwór przed 1227 r. i to jest właśnie przyczyną, dla której nie są oni wymieniani między rokiem 1227 a 1258.

⁵³ *Ibidem*, kol. 831.

⁵⁴ *Ibidem*, kol. 746.

⁵⁵ *Ibidem*, kol. 203.

⁵⁶ *Ibidem*, kol. 197, 200, 273.

⁵⁷ *Ibidem*, kol. 527.

ANEKS

Fot. 1–2. Grzymisława, księżna sandomierska, potwierdza sprzedaż wsi Dzierzkówkę przez Sulisławę, wdowę po Marcynie, Jakubowi, Henrykowi i Piotrowi synom Teodoryka za 6 grzywien, 12 V 1228 r., Skarzyszów, AGAD, Zbiór dokumentów pergaminowych, sygn. 6429.

